

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засіданні Вченої ради
історичного факультету
від 16 грудня 2020 р. № 5

**Програма підсумкової атестації з порівняльної політології
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (денної та
заочної форми навчання)**

Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія

Маріуполь – 2020

Програма підсумкової атестації з порівняльної політології для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія (денна та заочна форма навчання)

Розробники: Н. П. Пашина, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

О. Л. Гільченко, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, кандидат політичних наук, доцент

О. О. Черепченко, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Програма підсумкової атестації з порівняльної політології для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія (денна та заочна форма навчання) обговорена на затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол № 7 від 15 грудня 2020 р.)

Програма підсумкової атестації з порівняльної політології для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія (денна та заочна форма навчання) затверджена на засіданні вченої ради історичного факультету Маріупольського державного університету (протокол № 5 від 16 грудня 2020 р.)

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Атестація якості підготовки фахівця з політології ОС Бакалавр щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки вимогам ОС здійснюється екзаменаційною комісією вищого закладу освіти з даного фаху, затвердженою Міністерством освіти і науки України, після виконання студентами у повному обсязі навчального плану.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених МОН України з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики: складання екзамену з порівняльної політології.

Державна атестація складається з трьох питань. На неї виносяться питання з порівняльної політології.

Присвоєння кваліфікації «Бакалавр з політології» ОС Бакалавр здійснює Екзаменаційна комісія.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти – це форма підсумкового контролю, що проводиться після завершення навчання за освітнім рівнем з метою визначення фактичної відповідності підготовки випускників нормативним освітньо-кваліфікаційним вимогам. Підсумкова атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, які навчалися за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, її метою є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-професійної підготовки випускників вимогам кваліфікаційної характеристики бакалавра з соціології.

Підсумкова атестація випускників МДУ освітньої-професійної програми «Політологія» здійснюється Екзаменаційною комісією після виконання студентами навчального плану в повному обсязі відповідно до освітньо-професійної програми підготовки та стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Програма підсумкової атестації з порівняльної політології для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія (денна та заочна форма навчання) розроблена викладачами кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики.

При розробці Програми враховано Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті», «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ», «Положення про порядок створення та організацію роботи ЕК у

Маріупольському державному університеті», освітньо-професійної програми підготовки та стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма іспиту дозволяє оцінити рівень підготовки випускника вимогам освітньо-професійної програми. Вона складається з критерії оцінювання, опису змісту тем, які виносяться на підсумкову атестацію з історії соціології, орієнтовного переліку питань до іспиту, списку рекомендованої літератури для підготовки.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень сформованості знань і умінь та відповідність кваліфікації «Бакалавр політології» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Присвоєння кваліфікації «Бакалавр політології» здійснює Екзаменаційна комісія.

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	- Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових

	<p>відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1)</p> <p>- Здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2)</p> <p>- Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3)</p> <p>- Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4)</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>- Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-3)</p> <p>- Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-4)</p> <p>- Здатність пояснювати класичні та сучасні політичні та економічні теорії, надавати їх</p>

	<p>порівняльний аналіз (КП-7)</p> <ul style="list-style-type: none">- Здатність оцінювати і порівнювати моделі і принципи територіальної організації влади в сучасній державі (КП-13)- Здатність аналізувати конституційно-правові засади функціонування політичної системи України (КП-35)- Здатність виявляти чинники, що визначають стабільне і ефективне розвиток політичної системи України (КП-36)- Здатність брати участь в дослідницькому процесі, застосовувати на практиці методи сучасної політичної науки в політологічних дослідженнях (КП-37)- Здатність аналізувати та класифікувати виборчі системи, їх вплив на розвиток політичного процесу (КП-44)- Здатність до застосування основних теоретико-методологічних підходів до політичної компаративістики, до порівняльного аналізу політичних систем та інститутів, до прогнозування їх трансформації та розвитку (КП-53)- Здатність до класифікації політичних режимів, їх порівняльного аналізу (КП-54)
--	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

Зазначені критерії включають основні вимоги до оцінки компонентів знань бакалаврів зі спеціальності «Політологія» під час складання підсумкової атестації, що дозволяє робити висновок про якість підготовки студентів до роботи в органах державної влади; експертно-аналітичних центрах («Фабрики думки»); політичних партіях та громадських організаціях; інформаційно агентствах та засобах масової інформації; загальноосвітніх та вищих навчальних закладах.

Оцінку рівня підготовки студентів пропонується робити за середнім балом, виведеним на основі оцінювання відповідей за кожним з питань, передбачених чинною програмою.

Підсумкова атестація з порівняльної політології проводиться в усній формі очно або дистанційно за умови відповідного рішення екзаменаційної комісії. Підсумкова атестація з порівняльної політології оцінюється від 0 до 100 балів (три питання, перше та друге питання оцінюється від 0 до 35 балів та третє питання – від 0 до 30 балів).

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень

			у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
74-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
64-73	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
60-63	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

		складання семестрового контролю	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

ОПИС ЗМІСТУ ТЕМ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВУ АТЕСТАЦІЮ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Тема № 1. Виникнення сучасного політичного аналізу. Біхевіоризм.

Порівняльний метод та особливості його застосування в політичному аналізі. Етапи становлення порівняльної політології. Порівняльна політологія як академічна дисципліна. Порівняльна політологія в системі політологічних дисциплін – роль посередника між теорією та емпірично орієнтованими дисциплінами.

Концентрація порівняння на державному управлінні. Перебільшення інституціонально-юридичного аспекту. Нормативність порівняльних прийомів, підкреслення «зразковості» тієї, чи іншої країни, домінування однолінійного європоцентричного аналізу. Формування системного та біхевіористського підходів.

Тема № 2. Виникнення та сучасний стан порівняльної політології.

Криза традиційної порівняльної політології в період між світовими війнами. Створення ідеологічно мотивованих «міфотипів» демократії, нації, соціалізму, тоталітаризму, фашизму та т.п. Оновлення порівняльної політології в 30- 50-ті роки ХХ століття. Формування теорії модернізації та «реакція» у вигляді теорії залежності. Теорія раціонального вибору (теорія гри) та теорія демократичного транзиту. Проблеми сучасної порівняльної політології.

Тема № 3. Базові поняття політичного аналізу.

Методологічна і термінологічна дискусія сучасної порівняльної методології. Категоріальний апарат сучасної порівняльної політології: ідеальний тип, модель, типологія, залежна та незалежна змінні, гомогенізація даних, операціоналізація даних, кореляція даних. Феномени: влада, держава, як макросоціальний організм, політичні еліти, маси.

Тема № 4. Кроснаціональне та кростемпоральне порівняння.

Сутність кроснаціонального порівняння. Перший опит кроснаціонального порівняння Аристотеля. Кроснаціональне порівняння як експеримент політології. Рівні кроснаціонального порівняння за А. Пшеворським і Г. Тьюном (макросоціальний / внутрисистемний). Ч. Регін про методологію порівняльної політології. Проблема порівняння (Макінтайр, Макрідіс). Теоретична обробка даних – «гомогенізація» (М. Доган, Д. Пелассі), «операціоналізація даних». Дилема А. Лейпхарта – «занадто багатозмінних – занадто мало випадків». Стратегії її вирішення: стратегія «найбільшої різності», стратегія «найбільшої подібності» та стратегія «порівняльно орієнтованого вивчення випадків». Проблема вартісної нейтральності та об'єктивності.

МОДУЛЬ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Тема № 5. Національна держава.

Національна держава як молодий інститут в історії людства. Етапи становлення національної держави. Державне будівництво та його складові. Національне будівництво та його цілі, фактори національного будівництва. Проблема політичної участі: стимули для її розвитку. Розподіл. К. Маркс та

Ф. Енгельс як класики питання розподілу в межах національних держав.
Ф. Гірш і Д. Голдторп про проблеми загострення соціальних конфліктів в процесі оптимізації державного розподілу.

Тема № 6. Проблема класифікацій політичних режимів.

Сутність (Г. Одоннел та Ф. Шміттер) політичних режимів та принципи їхньої класифікації. Проблема класифікацій політичних режимів (Д. Коулмен, Д. Аптер, Е. Шилз). Класифікація Жана Блонделя. Загальні принципові проблеми типологізацій політичних режимів. Загальні вимоги до класифікацій (теоретична послідовність, емпірична адекватність). Класифікація політичних режимів Г. Голосова (на основі типології Ж. Блонделя) – авторитарні режими, ліберальна демократія.

Тема № 7. Авторитарні режими.

Сутність авторитарного режиму згідно типології Г. Голосова. Традиційний режим: сутність та основні характеристики. Змагальна олігархія: прикмети та характерні риси. Авторитарно-бюрократичні режими: особливості та характеристика (воєнні та популістські режими). Егалітарно-авторитарні режими (радянські держави). Авторитарно-інегалітарні режими (фашистські та нацистські держави).

Тема № 8. Моделі демократії.

Сутність ліберальної демократії та її прикмети за Р. Далем. Історичні приклади і ліберальна демократія. Конституціоналізм – важливіший крок до становлення ліберальної демократії. Боротьба навколо прав виборців в «демократичних» державах. Індекс демократизацій за Тату Ванханену. Сутнісна специфіка «нових демократій». Теорії демократизації: культурні теорії

(Р. Патнем), структурні теорії демократизації – транзитологія (Г. Одоннел, Ф. Шміттер). Моделі демократії: сутність та типи.

МОДУЛЬ 3. ОБЄДНАННЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ФОРМИ ЇХ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Тема № 9. Сутність та типи політичної культури.

Сутність політичної культури та її взаємозв'язок з державою та домінуванням привілейованих груп населення (Ж-Ж. Руссо та сучасні дослідження). Масова політична культура. Політична культура та політична соціалізація. Об'єктивний та суб'єктивний підходи до аналізу явищ політичної культури та соціалізації (ідеї Т. Парсонса, Д. Істона та С. Верби і Г. Алмонда). Процес освоєння культури і домінуюча ідеологія. Громадянська культура та її складові.

Тема № 10. Політичні субкультури та культура еліт; їхній прояв (політична участь).

Вплив Г. Алмонда та С. Верби на формування ідеї наявності та аналізу політичних субкультур. Культурно-плюралістичні суспільства. Типологія політичних субкультур – різноманітність підходів як прояв багатогранності явища «субкультура». Ідеологія як ключовий елемент виникнення політичних субкультур. Домінуюча, радикальна та ідеологія підпорядкування (Френк Паркін). Роберт Джессоп - пануюча політична культура. Політична культура еліт. Дослідження політичної культури еліт С. Стоуффера. Роберт Патнем про основні компоненти політичної культури еліт та її структурні характеристики. Ідеологія в працях К. Маркса, Г. Лукача і К. Корша, К. Маннгейм. Індоктринація. Політична участь: основні задачі, можливості та стимули тих хто приймає участь в політиці. Межі та види політичної участі.

Тема № 11. Класифікація зацікавлених груп.

Сутність та історична дискусія навколо питання зацікавлених груп. Класифікація зацікавлених груп Моріса Дюверже. «громадські», «асоціативні» та спектр зацікавлених груп між ними, в класифікації Жана Блонделя. Інституційні групи, групи «захисту» та «підтримки».

Тема № 12. Канали та джерела впливу. Неокорпоратизм.

Вплив на владу з боку зацікавлених груп. Схема та структура впливу з боку зацікавлених груп. Комітети, союзи, ради, профспілки та комісії через які здійснюються контакти влади та зацікавлених груп. Мотиви зацікавлення влади в контактах з зацікавленими групами. Питання корупції в якості контактів груп та влади за Дж. Лаполамбарою. Позиція Р. Даля в питанні зацікавлених груп. Роль зацікавлених груп в поглядах Манкура Ослона. Сутність неокорпоратизму. Неокорпоратизм як загроза демократії.

Тема № 13. Політичні партії та партійні системи в порівняльній політології.

Сутність і прикмети політичної партії за Дж. Лаполамбарою та М. Вайнером. Функцій та класифікація політичних партій. Типологія партій за Морісом Дюверже. Питання приналежності до політичних партій. Партії виборців згідно ідеї Жана Шарло. Семюель Елдерсвельд – «стратархія», партійна система в США. Фракції та їх типології. «Інституалізація партії» її ступені. Сутність, типологія та різновиди партійних систем (безпартійні, однопартійні, двопартійні та багатопартійні). Типологія партійних систем за Дж. Сарторі. Ефективне число партії М. Лааксо та Р. Таагепера. Політична фрагментація політичних партій.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ІСТОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

1. Порівняльна політологія в системі політологічних дисциплін.
2. Науковий апарат сучасної порівняльної політології.
3. Методи порівняльної політології.
4. Специфіка кроснаціонального порівняння.
5. У чому сутність дилеми А. Лейпхарта – «занадто багато змінних – занадто мало випадків»?
6. Концептні натяжки Дж. Сарторі. Правила руху по «сходах абстракції».
7. Політична система як об'єкт порівняльного політологічного дослідження.
8. Порівняльна матриця Г. Алмонда і Б. Пауелла.
9. Класифікація політичних режимів в порівняльній політології.
10. Типологія недемократичних режимів Х. Лінца і А. Степана: переваги та недоліки.
11. Вимір політичних режимів: індекс Д. Нейбауэра, Т. Ванханена, К. Боллена, Р. Даля, індекс свободи «Freedom House».
12. Моделі демократії: сутність та типи.
13. Теорія демократичного транзиту як інструмент порівняльної політології.
14. Проблеми трансформації тоталітарних та авторитарних режимів у демократичні.
15. Теорії хвиль демократизації.
16. Критика парадигми політичного транзиту.
17. Президентська, парламентська, полупрезидентська і полупарламентська форми правління: переваги та недоліки.
18. Сучасні тенденції розвитку різних форм правління.
19. Взаємозв'язок форм правління, партійних та виборчих систем держави.
20. Типологія та порівняльний аналіз партійних систем країн світу.

21. Європейські варіанти формування багатопартійних систем.
22. Місце електоральної компаративістики в порівняльній політології.
23. Класифікація виборчих систем та їх функціонування в країнах світу.
24. Поділ влад у демократичному суспільстві. Система стримувань і противаг гілок влади.
25. Модель консоціації: основні параметри, сприятливі умови і національні варіанти.
26. Конституція як основа інституційної структури держави.
27. Сучасні політичні ідеології: порівняльний аналіз.
28. Теорія модернізації та теорія раціонального вибору як інструменти порівняльної політології.
29. Особливості політичного представництва інтересів.
30. Політична культура в порівняльних дослідженнях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор: Учебное пособие / Сокр. пер. с англ. А.С. Богдановского, Л.А. Галкиной; Под ред. М.В. Ильина, А.Ю. Мельвиля. М.: Аспект Пресс, 2002. 537 с.
2. Ачкасов В.А. Сравнительная политология: учебник. М.: Аспект Пресс, 2011. 400 с.
3. Балута Т.П. Группы интересов как субъекты политики // Науковий вісник. О.: ОДЕУ. 2009. Вип. 6 (84). С. 107 - 115.
4. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч.посібник. К.: Асоціація молодих українських політологів і політиків, 2000. 200 с.
5. Бондаренко О.О. Функціональне представництво інтересів як центр політичного впливу на внутрішньодержавному рівні // Актуальні проблеми політики. 2017. Вип. 60. С. 252 – 262.
6. Бурдяк В.І., Ротар Н.Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів: Монографія. Чернівці: Рута, 2004. 328 с.
7. Брусилівська О. Системні трансформації посткомуністичних країн Європи. 1989-2009. Одеса : Астропринт, 2011. 448 с.
8. Голосов Г.В. Сравнительная политология: Учебник для студ. вузов, обуч. по направлению и спец. Политология. Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1995. 2006 с.
9. Желтов В.В. Сравнительная политология: Учеб. пособие для вузов, обуч. по направлению подгот. 030200 и спец. 030201 ВПО Политология / МОН РФ; ГОУ ВПО Кемеровский гос. ун-т. М.: Академический Проект, 2008. 648 с.
10. Зазнаев О.И. Основы сравнительной политологии: учеб.-метод. пособие. Казань: Центр инновационных технологий, 2009. 80 с.

11. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. К., 2003. 216 с.
12. Кольцов В. М. Сучасні методологічні тенденції в порівнянні дизайну політичних систем // Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 54. С. 51 – 59.
13. Конончук С.Г., Валевський О.Л., Ярош О.А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). К., 2008. 112 с.
14. Конституції нових держав Європи та Азії / упоряд. С. Головатий. К.: Право, 1996. 544 с.
15. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: Сравнительное исследование / пер. с англ. под ред. А.М. Салмина, Г.В. Каменской. М.: Аспект Пресс, 1997. 287 с.
16. Лейпхарт А. Консоциональная демократия // Теория и практика демократии. Избранные тексты. М.: Ладомир, 2006. С. 119 – 122.
17. Липсет С. М., Сен К. Р., Торрес Д. Ч. Сравнительный анализ социальных условий, необходимых для становления демократии // Междунар. журн. социальн. наук. 1993. № 3. С. 3 – 33.
18. Неліпа Д.В. Системний аналіз в політології : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 168 с.
19. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. 398 с.
20. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. Харьков: Каравела, 2004. 288 с.
21. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. К., 2002. 327 с.
22. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / За загальн.ред. В.Бакірова, М.Сазонова. Х.:ХНУ ім.. В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.

23. Растоу Д. Переходы к демократии – попытка динамической модели // Полис. 1996. № 5. С. 5 – 15.
24. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л.: ВЦ ЛНУ імені І.Франка, 2007. 391 с.
25. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л. : ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2004. 392 с.
26. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
27. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
28. Теория и методы в современной политической науке: Первая попытка теоретического синтеза / Под ред.. С.У.Ларсена; (пер. с англ.). М.: РОССПЭН, 2009. 751 с.
29. Сартори Дж. Искажение концептов в сравнительной политологии (I) // Полис. 2003. № 3. С. 67 - 77.
30. Сартори Дж. Искажение концептов в сравнительной политологии (II) // Полис. 2003. № 4. С. 152 - 160.
31. Сартори Дж. Искажение концептов в сравнительной политологии (III) // Полис. 2003. № 5. С. 65 - 75.
32. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.:АртЕк, 2001. 224 с.
33. Сморгунов Л.В. Современная сравнительная политология: Учебник для студ. вузов, обучающихся по направлению (спец.) Политология. М.: РОССПЭН, 2002. 470 с.
34. Сравнительная политология // Политическая наука: новые направления. М.: Вече, 1999. С. 309–386.

35. Ткач Д. І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій. К., 2004. 504 с.
36. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи // Політ. менеджмент. 2005. № 5. С. 39 – 50.
37. Фукуяма Ф. Непростые вызовы нового столетия // Свободная мысль. 2004. № 11. С. 63 – 71.
38. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Пер. с англ. Т.Велимеева, Ю.Новикова. М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. 603 с.
39. Цюрупа, М.В. Основи загальної та військової політології : підручник. Київ : Кондор, 2013. 256 с.
40. Чальцева О. М. Організація компаративних досліджень. URL : <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/3207/2781/> (дата звернення: 12.12.2020).
41. Чальцева О.М. Проблеми формування предметного поля порівняльної політології. URL : <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/3332/2905/> (дата звернення: 12.12.2020).
42. Чернецкий Ю. Сучасний інституціоналізм як напрям соціологічного теоретизування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. № 3. С. 33-45.
43. Эндрейн Ч.Ф. Сравнительный анализ политических систем. Эффективность осуществления политического курса и социальные преобразования : учебное пособие. М. : ИНФРА-М ; Весь мир, 2000. 482 с.
44. Comparative Politics. URL : <https://jcp.gc.cuny.edu/> (дата звернення: 12.12.2020).
45. Huntington S.P. Political development and political decay. URL : <http://www.la.utexas.edu/users/chenry/core/Course%20Materials/SPH1965/0.pdf> (дата звернення: 12.12.2020).

